

Hudobná pedagogika na LMU v Mníchove

Alica Hurtová

Abstrakt: Predložený príspevok poskytuje prehľad možností štúdia hudobnopedagogických programov na Ludwig-Maximilians-Universität v bavorskom Mníchove a ich opis. Ďalej porovnáva slovenský a nemecký systém štúdia v oblasti hudobnej pedagogiky. Komparácii sa venuje na príklade programov banskobystrickej Univerzity Mateja Bela ako zástupcu slovenských univerzít, pričom uvádza jednotlivé rozdiely a podobnosti oboch systémov. Text sa zaoberá celým priebehom štúdia od prijímacích skúšok až po uplatnenie absolventov a spomína aj konkrétnu stavbu, moduly a predmety nemeckých študijných programov. Osobitne poukazuje na špecifiká priebehu učiteľského štúdia a jeho postavenia v nemeckej spoločnosti.

Kľúčové slová: hudobná pedagogika, študijné programy, porovnanie, Nemecko, Slovensko.

Music Pedagogy at LMU in Munich. The submitted paper provides an overview of study possibilities in Music Pedagogy programs at the Ludwig Maximilian University of Munich, Bavaria, and compares the Slovak and German systems of study in the field of Music Pedagogy. The comparison utilizes Matej Bel University in Banská Bystrica as a representative example of Slovak universities in order to highlight individual differences and similarities of both systems. The text deals with the whole process of study from entrance exams to graduate placement, including the German educational structure, modules and courses of study. Specifically it points out the process of educating future teachers and its position in German society.

Key words: Music Pedagogy, Study Programs, Comparison, Germany, Slovakia.

1 Hudobná pedagogika v Mníchove

V Mníchove sa pre záujemcov naskytá pestrá ponuka hudobného vzdelania od rôznych hudobných škôl cez FMZ (*Freies Musikzentrum München*, tzv. Slobodné hudobné centrum), ktoré zabezpečuje koncertnú, vzdelávaciu

činnosť, ako aj kurzy ďalšieho vzdelávania a umožňuje napríklad vzdelávanie v bubnovaní či muzikoterapii¹, až po klasické vzdelanie vysokoškolského typu. Vysoké školy s hudobnými odbormi zastupujú *Ludwig-Maximilians-Universität München* (podľa tohtoročného THE rankingu najlepšia univerzita v Nemecku)² a *Hochschule für Musik und Theater München* (Vysoká škola pre hudbu a divadlo).

Zatiaľ čo LMU zastrešuje hudobnú pedagogiku a hudobnú vedu, Vysoká škola pre hudbu a divadlo zahŕňa najmä umelecké študijné programy, hudobnú vedu a teóriu, kultúrny a hudobný manažment, hudobnú žurnalistiku vo verejnoprávnom a súkromnom rozhlase, cirkevnú, ľudovú hudbu a džez.

Okrem toho sa tu dajú študovať pedagogicky orientované inštrumentálne študijné programy a učiteľstvo hudby pre gymnáziá³, ktoré má pre Mníchov veľký význam, pretože vzdelanie v tomto odbore možno v celom Bavorsku získať už len na Vysokej škole hudby v Regensburgu a vo Würzburgu.

V rámci LMU štúdium prebieha na *Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften* (na Fakulte č. 9: historických a umeleckých vied). Je možné vybrať si z bakalárskeho vedľajšieho odboru *Kunst, Musik, Theater* (Umenie, hudba, divadlo), hudobnej vedy, (ktorú tu vyučoval aj slávny profesor Kurt Huber, člen hnutia odporu proti Hitlerovi a nacistickému režimu Biela ruža), učiteľských programov, hudobnej pedagogiky a promócie⁴ v odboroch hudobná veda a hudobná pedagogika (v spolupráci s VŠ pre hudbu a divadlo).

Učiteľské programy sa ďalej delia podľa typov škôl. Učiteľstvo didaktického predmetu Hudba pre základné, stredné a osobitné školy⁵ sa teda študuje zvlášť. Zo škôl sekundárneho vzdelávania je na LMU zastúpená *Hauptschule*, študijné programy pre *Realschule* a už spomínané gymnáziá dopĺňa Vysoká škola pre hudbu a divadlo, ktorá zároveň poskytuje aj štúdium učiteľstva hudby pre

¹ Podrobnejšie informácie dostupné na: <https://www.freies-musikzentrum.de/> (16. 3. 2018).

² Dostupné na: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2018/world-ranking#!/page/1/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats (16. 3. 2018).

³ V Bavorsku doteraz ako dvojitého odboru, čiže s dvoma nástrojmi a len hudba, najnovšie tak ako v iných spolkových krajinách tiež hudba s jedným nástrojom a druhým predmetom na univerzite.

⁴ Pojem promócia má v Nemecku iný význam, myslí sa tým doktorský titul, teda štúdium s cieľom získania doktorátu; u nás je ekvivalentom doktorandské štúdium.

⁵ Základné školy v Nemecku trvajú štyri roky. Potom nasledujú rôzne typy stredných škôl podľa náročnosti: *Hauptschule*, *Realschule*, *Gymnasium*. Takto sú členené aj študijné programy pre budúcich učiteľov.

základnú školu a *Hauptschule*, no ide o vzájomne sa odlišujúce programy od tých na LMU.

Hlavný rozdiel spočíva v predmete hudby, ktorý si študenti vyberajú sami. Tento sa na VŠ pre hudbu a divadlo nazýva *Unterrichtsfach* (vyučovací predmet) a na LMU *Didaktikfach* (didaktický predmet), kde funguje ako jeden z troch vedľajších predmetov. Podľa Bavorského vysokoškolského zákona (2006)⁶ musí študent učiteľstva pre základnú školu počas svojho štúdia v predmete *Didaktikfach* získať 12 kreditov a v predmete *Unterrichtsfach* 66 kreditov, čiže študenti VŠ pre hudbu a divadlo sa štúdiu hudby venujú intenzívnejšie, ale za svoje predmety aj získavajú viac kreditov.

Tento typ rozdelenia nenachádza v slovenskom školstve ekvivalent, pretože u nás je bežné študovať učiteľstvo v kombinácii dvoch predmetov, prípadne (dobrovoľne) rozšírené o ďalší predmet. V Nemecku je jeden predmet nadradený (*Unterrichtsfach*) a povinne k nemu musia byť vybrané tri vedľajšie predmety (*Didaktikfach*). Každá štvorkombinácia tiež povinne obsahuje nemčinu a matematiku, ktoré aj študenti VŠ pre hudbu a divadlo študujú na LMU, rovnako ako prípadné ďalšie zvolené predmety.

V konečnom dôsledku však pri uplatnení učiteľov oboch škôl všetkých stupňov okrem gymnázia nerozhodujú predmety, ktoré študovali na vysokej škole, pretože v praxi musia vyučovať takmer všetko. Kľúčovou pre prijatie do zamestnania je celková známka pozostávajúca z výsledkov oboch štátnych skúšok, s váhou vždy 50 %.

Keďže Nemecko prešlo k transformácii študijných programov na vysokých školách v zmysle Bolonského procesu relatívne nedávno, na LMU existovali niekoľko rokov súběžne staré a nové študijné programy:

- zanikajúci *MA-Studiengang* (nazývaný aj *Magister Artium*, u nás pôvodne celé štúdium; do tohto programu už noví študenti nie sú prijímaní);
- bakalárske študijné programy (vedľajšieho odboru Umenie, hudba, divadlo, učiteľstva na základnej škole, osobitnej škole a *Hauptschule*, hudobnej vedy);
- nový *Master-Studiengang* (2. stupeň štúdia, náš magisterský; v odboroch hudobnej vedy a hudobnej pedagogiky).

V súčasnosti študuje v jednotlivých hudobných programoch na LMU približne 1200 študentov, a to takmer výlučne v bakalárskom štúdiu (na magisterskom stupni študuje len necelých 50 študentov, napr. magisterský odbor hudobná pedagogika navštevuje 18 študentov). Najzastúpenejším programom je vedľajší odbor Umenie, hudba, divadlo, v ktorom študuje asi 500 študentov. Aj

⁶ Dostupný na: <http://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayHSchG> (16. 3. 2018).

študentov v učiteľských programoch je vyše 500, pričom študenti učiteľstva pre základnú školu takmer dvojnásobne prevyšujú počet študentov učiteľstva pre sekundárne vzdelávanie⁷ (ide len o tých, ktorí študujú hudbu ako vedľajší predmet). Pre prijatie na štúdium v učiteľských programoch⁸ a odboroch hudobnej vedy a hudobnej pedagogiky je potrebné úspešne absolvovať tzv. *Eignungsverfahren*, čo je obdobou našich talentových prijímacích skúšok. Na hudobnej vede sa zisťujú len teoretické poznatky, zatiaľ čo v učiteľských programoch a na hudobnej pedagogike sú preskúšané vokálne a inštrumentálne zručnosti, ale aj vedomosti z teórie a praxe hudobnej pedagogiky.

Bez ohľadu na vybraný hlavný predmet a vedľajšie predmety (aj hudbu) má štúdium učiteľstva jednotnú stavbu a na jeho konci je potrebné mať nazbieraných 213 kreditov (pozri tab. 1 a 2)⁹:

Tabuľka 1: **Bodové rozdelenie v študijnom programe učiteľstvo na základnej škole**

Oblasť	ECTS-kredity
Vyučovací predmet	66
Pedagogika a didaktika základnej školy	36
3 didaktické predmety	každý 12
Výchovné vedy (EWS)	36
Spoločenské vedy (GWS), teológia a filozofia	9
Pedagogicko-didaktická prax	6
Štúdium sprevádzajúce predmetovo-didaktické praxe	6
Ľubovoľná oblasť ¹⁰	6
Domáca písomná práca (<i>Hausarbeit</i>)	12
Celkový počet bodov	213

⁷ Za štatistické informácie ďakujem Štábu pre stratégiu a rozvoj LMU, menovite M. A. Romanovi Erbovi.

⁸ Iba v prípade, že si uchádzač zvolil hudbu ako hlavný predmet (*Unterrichtsfach*), tento predmet po prijatí študuje na VŠ pre hudbu a divadlo.

⁹ Jednotlivé tabuľky v texte boli zostavené podľa údajov z webových stránok LMU, VŠ pre hudbu a divadlo a Mníchovského centra pre vzdelávanie učiteľov.

¹⁰ V učiteľstve pre ZŠ sú body za ľubovoľnú oblasť získavané len vo vyučovacom predmete.

Tabuľka 2: **Bodové rozdelenie v študijnom programe učiteľstvo na *Hauptschule***

Oblasť	ECTS-kredity
Vyučovaci predmet	66
Pedagogika a didaktika <i>Hauptschule</i>	9
3 didaktické predmety	každý 21
Výchovné vedy (EWS)	36
Spoločenské vedy (GWS), teológia a filozofia	9
Pedagogicko-didaktická prax	6
Štúdium sprevádzajúce predmetovo-didaktické praxe	6
Ľubovoľná oblasť ¹¹	6
Domáca písomná práca (<i>Hausarbeit</i>)	12
Celkový počet bodov	213

Pri zanikajúcom magisterskom programe štúdium nemalo stanovený pevný čas, v ktorom je potrebné ho zvládnuť. Bežná doba jeho trvania bola 9 semestrov, pričom mohlo byť začaté v zimnom alebo v letnom semestri. Takisto nebola stanovená ani hranica minimálnej dĺžky štúdia. Nové bakalárske programy obvykle začínajú v zimnom semestri a štandardne trvajú 7 semestrov, v prípade rozšírenia o ďalší predmet 9 semestrov. Za minimum na ukončenie štúdia sa považuje 6 semestrov. Hornú hranicu predstavuje 11 semestrov, no v prípade školskej psychológie ako hlavného vyučovacieho predmetu ide o 13 semestrov. Nový jednodborový magisterský program hudobnej pedagogiky môže byť začatý len v zimnom semestri a trvá spravidla 4 semestre.

Samotné štúdium je rozčlenené do určitého počtu modulov. Ako modul je označované spojenie tematicky a časovo zladených učebných kurzov, ktoré sprostredkujú spoločný učebný cieľ a obsahujú minimálne jednu integrovanú skúšku. Každý semester prebieha v istom module a takto sú rozpísané aj jednotlivé študijné programy (pozri tab. 3, 4, 5 a 6):

¹¹ V učiteľstve pre *Hauptschule* sú body za ľubovoľnú oblasť získavané len vo vyučovacom predmete.

Tabuľka 3: Študijný program učiteľstvo pre základnú školu¹²

Semester		Modul/Učebný kurz	Počet hodín	ECTS
3.	P 1	Základný modul Hudobná pedagogika		3
	P 1.1	Základy hudobnej pedagogiky a psychológie (S)	1	1
	P 1.2	Rytmika a muzicírovanie v triede (C)	2	2
4.	P 2	Modul Na školu orientovaná hudobná prax		3
	P 2.1	Inštrumentálna hra (C)	1	1
	P 2.2	Školenie hlasu/Hlasové vyučovanie (C)	1	1
	P 2.3	Zbor (C)	2	1
5.	P 3	Hudobnoteoretický modul		3
	P 3.1	Sluchová výchova (C)	1	1
	P 3.2	Aplikovaná náuka o harmónii a kontrapunkte a inštrumentálna hra v školskej praxi (C)	1	1
	P 3.3	Dejiny hudby v prehľade (P)	1	1
6.	P 4	Nadstavbový modul Hudobná didaktika		3
	P 4.1	Ťažiskové témy (napr. didaktika piesní, počúvania diel atď.), tiež: Seminár k dodatočnej štúdiu sprevádzajúcej praxi (S)	1	1
	P 4.2	Didaktika a metodika vyučovania hudby na základnej škole (S)	2	2
Celkovo				12

¹² Vysvetlivky: S = seminár, C = cvičenie, P = prednáška.

Tabuľka 4: Študijný program učiteľstvo pre základnú školu/osobitnú školu

Semester		Modul/Učebný kurz	Počet hodín	ECTS
3.	P 1	Základný modul Hudobná pedagogika		3
	P 1.1	Základy hudobnej pedagogiky a psychológie (S)	1	1
	P 1.2	Rytmika a muzicírovanie v triede (C)	2	2
4.	P 2	Modul Na školu orientovaná hudobná prax		3
	P 2.1	Inštrumentálna hra (C)	1	1
	P 2.2	Školenie hlasu/Hlasové vyučovanie (C)	1	1
	P 2.3	Zbor (C)	2	1
7.	P 3	Hudobnoteoretický modul		3
	P 3.1	Sluchová výchova (C)	1	1
	P 3.2	Aplikovaná náuka o harmónii a kontrapunkte a inštrumentálna hra v školskej praxi (C)	1	1
	P 3.3	Dejiny hudby v prehľade (P)	1	1
8.	P 4	Nadstavbový modul Hudobná didaktika		3
	P 4.1	Ťažiskové témy (napr. didaktika piesní, počúvania diel atď.), tiež: Seminár k dodatočnej štúdium sprevádzajúcej praxi (S)	1	1
	P 4.2	Didaktika a metodika vyučovania hudby na základnej škole (S)	2	2
Celkovo				12

Tabuľka 5: Študijný program učiteľstvo pre *Hauptschule*

Semester		Modul/Učebný kurz	Počet hodín	ECTS
3.	P 1	Základný modul Hudobná pedagogika		3
	P 1.1	Základy hudobnej pedagogiky a psychológie (S)	1	1
	P 1.2	Rytmika a muzicírovanie v triede (C)	2	2
3.	P 2	Hudobnoteoretické základy		3

	P 2.1	Sluchová výchova	1	1
	P 2.2	Náuka o harmónii a kontrapunkte a analýza	2	2
4.	P 3	Modul Dejiny hudby		3
	P 3.1	Dejiny hudby v prehľade	1	1
	P 3.2	Dejiny a aranžmány džezu, rocku a popu	1	2
4.	P 4	Základný modul Hudobná prax		3
	P 4.1	Prax perkusných nástrojov	2	1
	P 4.2	Inštrumentálna hra v školskej praxi I	1	2
5.	P 5	Nadstavbový modul Hudobná prax		3
	P 5.1	Inštrumentálna hra v školskej praxi II	1	2
	P 5.2	Umelecké inštrumentálne vyučovanie	1	1
6.	P 6	Hlasová a rečová výchova		3
	P 6.1	Zbor	2	1
	P 6.2	Školenie hlasu/Hlasové vyučovanie	1	2
7.	P 7	Nadstavbový modul Hudobná didaktika		3
	P 7.1	Ťažiskové témy (napr. didaktika piesní, počúvania diel atď.), tiež: Seminár k dodatočnej štúdiu sprevádzajúcej praxi (S)	1	1
	P 7.2	Didaktika a metodika vyučovania hudby na <i>Hauptschule</i> (S)	2	2
Celkovo				21

Uvedené učiteľské študijné programy obsahujú výlučne povinné predmety. Zoznam všetkých ponúkaných kurzov je aktualizovaný každý semester a prístupný v tlačenej knižnej verzii na katedre alebo priamo v osobnom konte študenta, cez ktoré sa prihlasuje do elektronického systému univerzity.

Pre študentov Katedry hudobnej pedagogiky boli napr. v letnom semestri 2011 otvárané nasledovné kurzy:

Prednášky:

- Strediská západných dejín hudby z perspektívy historickej hudobnej pedagogiky (2 h);

Semináre:¹³

- Kolokvium pre *magistrandov* (študentov magisterského štúdia) a kandidátov na štátnu skúšku: Dôležité témy a texty hudobnej pedagogiky (2 h);
- Kolokvium pre *magistrandov* a kandidátov na štátnu skúšku: Vedecká práca v hudobnej pedagogike (2 h);
- Kolokvium pre *magistrandov* a doktorandov (1 h);
- Kolokvium: Príprava pre kandidátov na štátnu skúšku (1 h);
- PROART Základný seminár (3 h);
- PROART Workshop (3 h);
- Interkultúrna hudobná pedagogika (2 h);
- Úvod do hudobnej pedagogiky (1 h);
- Úvod do hudobnej pedagogiky (1 h): Blokový seminár, vyžaduje prihlásenie;
- Historická hudobná pedagogika (2 h);
- Didaktické modely na tému počúvanie hudby (2 h);
- Seminár praktických cvičení: Kooperácia so školskými triedami a kandidátmi učiteľstva o plánovaní a realizácii hudobného vyučovania (2 h): Blokový seminár;
- Didaktika a metodika vyučovania hudby na základnej škole (2 h);
- Didaktika a metodika vyučovania hudby na základnej škole (2 h): Blokový seminár;
- Produkcia a prezentácia novej piesne (2 h);
- Seminár Prax GS – základná škola (2 h);
- Seminár Prax HS – *Hauptschule* (2 h);

Cvičenia:

- Spev – kultúrna technika a jej sprostredkovanie (2 h);
- Interkultúrne hudobné vyučovanie: Hudobné kultúry a piesne sveta vo vyučovaní (2 h);
- Improvizácia a hudobný zážitok (2 h);
- Audio- a MIDI produkcia na počítači (2 h);
- Dejiny filmovej hudby – roky 2000 až podnes (2 h);
- Ľudová pieseň, ľudová hudba a ľudový tanec v 20. storočí v Bavorsku (2 h), dodatočne: poldenná exkurzia;
- Hudobné vyučovanie na základnej škole (základná kvalifikácia pre študentov bez didaktického predmetu Hudba) (2 h): zápis je nevyhnutný;

¹³ V Nemecku sa semináre ešte ďalej delia podľa náročnosti na *Ober-*, *Haupt-* a *Proseminare*.

- Hudobné vyučovanie na základnej škole (základná kvalifikácia pre študentov bez didaktického predmetu Hudba) (2 h): Blokový kurz, zápis je nevyhnutný;
- Elementárna náuka o harmónii 1 (1 h);
- Náuka o harmónii a skladbe 2 HS (1 h);
- Hudobná analýza HS (2 h);
- Hudobná analýza MA (2 h);
- Sluchová výchova 1 (1 h);
- Sluchová výchova 2 HS (1 h);
- Sluchová výchova III MA (1 h);
- Sluchová výchova IV MA (1 h);
- Ansámblová práca v školskej praxi 1 (1 h);
- Ansámblová práca v školskej praxi 2 HS (1 h);
- Vedenie súboru 1/I (1 h);
- Vedenie súboru 2/II HS, MA (1 h);
- Džezový ansámbl (2 h);
- Big Band (pre pokročilé inštrumentalistky a inštrumentalistov v oblasti džezu) (2 h);
- Semestrálny zbor (2 h);
- Komorný zbor (pre pokročilé speváčky a spevákov, nutné predspievanie) (2 h);
- Hudobnopraktické kurzy: Inštrumentálna hra (1 h);
- Hudobnopraktické kurzy: Školenie hlasu/rečová výchova (1/2 h);
- Inštrumentálna hra v školskej praxi: Kurzy pre klavír a gitaru (1 h);
- Inštrumentálna hra v školskej praxi: Klavír (1 h);
- Umelecký zážitok alebo hospodársky faktor? Interdisciplinárny workshop o kultúrnom turizme (s exkurziou) (2 h);
- Umenia a ich publikum. Marketing umenia, hudby, divadla (2 h);
- Kultúra v právnickej praxi. Vznik, úprava a presadzovanie práv kultúrnych pracovníkov (2 h);
- Múza a mamona (2 h).

Pokiaľ nie je priamo v názve predmetu napísané, pre koho je určený (napr. GS, doktorandi), je spravidla prístupný všetkým záujemcom. Mnohé z týchto predmetov sa uskutočňujú v bežnej a zároveň aj v blokovej forme. Niektoré z kurzov sú tiež ponúkané opakovane v rôznych časoch, aby sa pokryli potreby všetkých študentov a najmä aby sa predišlo kolíziám v rozvrhoch, ktoré si študenti zostavujú sami.

Po zozbieraní 213 kreditov potrebných na ukončenie štúdia sa študent prihlasuje na prvú štátnu skúšku. Táto pozostáva z radu písomných, ústnych

a pri predmetoch Hudba, Umenie a Šport aj praktických skúšok, ktorých počet sa rôzni a závisí vždy od konkrétnych predmetov. Výslednú známku zo 40 % tvoria doterajšie výsledky štúdia a zo 60 % hodnotenie štátnej skúšky.

Študenti, ktorí skladajú prvú štátnu skúšku najneskôr po 7 semestroch a v prípade rozširujúceho štúdia Školskej psychológie po 9 semestroch, majú možnosť využiť jeden bezrizikový pokus. Znamená to, že ak sa im nepodarí skúšku urobiť, berie sa to, akoby na ňu ani nešli a stále ju môžu dvakrát opakovať. Samozrejme, zarátané sú všetky semestre doterajšieho štúdia, a to aj z iného odboru.

Štátnu skúšku z predmetu Hudba tvorí praktická a teoretická časť. Praktická časť trvá v programe učiteľstvo pre základnú školu 15 minút a v programe pre *Hauptschule* 20 minút. Prihlásení študenti majú prezentovať svoje zručnosti v oblasti spevu a cappella, spevu s vlastným sprievodom a hry na nástroj. Odohrané bývajú 1 – 2 skladby s predpísanou náročnosťou.

Teoretická časť prebieha individuálnejšie a v závislosti od skúšajúcich učiteľov v komisii, ktorá je vopred známa. Pozostáva z tematických okruhov a každá z jej troch častí trvá 10 minút. Prvý okruh tvoria hudobná psychológia, sociológia, muzikoterapia a historická hudobná pedagogika. Do druhého okruhu patria hudobné dejiny, hudobná etnológia a náuka o ľudovej hudbe. Tretím okruhom je didaktika, v rámci ktorej sa študent môže venovať napríklad kritickému hodnoteniu odučených hodín. Základom je poznať učebný plán a z jednotlivých okruhov mať naštudované vždy aspoň dva zdroje odbornej literatúry.

Po úspešnom zložení prvej štátnej skúšky je univerzitná časť vzdelania ukončená a budúci učiteľ nastupuje do *referendariátu*.¹⁴ Ide o dvojročnú praktickú prípravnú službu (stáž), ktorá prebieha na ministerstvom určených školách. Študent sa na *referendariát* prihlasuje paralelne s prihlásením na štátnu skúšku. V podkladoch uvádza tri miesta, ktoré preferuje pre vykonávanie služby a ministerstvo mu podľa možnosti vyjde v ústrety. Nástup do školy je v septembri na začiatku školského roku.

Samotné vykonávanie služby má dva úseky, každý po 12 mesiacov. Údaje sú pre základnú školu a *Hauptschule* takmer identické: V prvom roku učí kandidát 8 hodín do týždňa študované predmety s výnimkou nemčiny a matematiky. 10 hodín týždenne je na praxi na vyučovaní cvičného učiteľa a 1 hodinu do týždňa robí hospitáciu. Okrem toho musí 10 hodín počas dvoch dní v týždni navštevovať semináre v škole, kde sa ďalej vzdeláva.

¹⁴ Podrobnosti o celom priebehu učiteľského štúdia sú dostupné na stránke Mnichovského centra pre vzdelávanie učiteľov: <https://www.mzl.uni-muenchen.de> (16. 3. 2018).

V druhej fáze už vyučuje 15 hodín týždenne, a to v študovaných, prípadne aj neštudovaných predmetoch. Naďalej hospituje – 4 hodiny týždenne. Pokračuje aj vo vzdelávaní sa na seminároch, opäť 10 hodín týždenne.

Počas svojej prípravnej služby kandidát poberá plat, ktorý sa rovná približne polovici normálneho nástupného platu a závisí od konkrétnej spolkovej krajiny, typu školy a ďalších okolností. Len pre zaujímavosť, kandidáti na učiteľa v Bavorsku dostávajú v hrubom aktuálne vyše 1300 €, zdravotné poistenie si však hradia sami. K tomu je prirátaný príspevok asi 130 €, ak je kandidát/ka ženatý/vydatá, okolo 250 €, ak má aj dieťa a o 115 € viac, ak má dve deti.¹⁵

Na konci *referendárnej* služby je skladaná druhá štátna skúška. Až po jej zložení je kandidát oprávnený uchádzať sa o riadne učiteľské miesto na verejných a súkromných školách. Základom na prijatie na túto pozíciu je celková známka z výsledkov prvej a druhej štátnej skúšky, pričom obe majú hodnotu 50 %.¹⁶

Jednoodborový magisterský program Hudobná pedagogika umožňuje absolventom po skončení štúdia zamerať sa na praktickú činnosť v oblasti hudobného vzdelávania a rôznych kultúrnych inštitúcií alebo aj na ďalšie pôsobenie vo vedeckej sfére. Predstavuje tiež dodatočnú vedeckú kvalifikáciu pre učiteľov hudby a ostatných absolventov konzervatórií a vysokých škôl pre hudbu. Jeho stavba je nasledovná (tab. 6):

¹⁵ Detailné informácie sú dostupné na: <https://www.lff.bayern.de/bezuege/besoldung/> (16. 3. 2018).

¹⁶ Bavorské ministerstvo pre vzdelávanie a kultúru, vedu a umenie každoročne vydáva prognózu o potrebe učiteľov v Bavorsku, ktorá reálne odráža žiaduce počty absolventov konkrétnych predmetov pre jednotlivé typy škôl a momentálne siaha až do roku 2030 – aj podľa nej sa môžu záujemcovia orientovať pri výbere svojho štúdia. Stránka ministerstva tiež obsahuje aktuality zo školstva, ako aj ďalšie cenné rady a tipy pre kandidátov i učiteľov. Dostupná je na: <https://www.km.bayern.de/lehrer/lehrausbildung.html> (16. 3. 2018).

Tabuľka 6: Študijný program Hudobná pedagogika

Semes-ter		Modul/Učebný kurz	Počet hodín	ECTS
1.	P 1	Základy hudobnej pedagogiky I		9
	P 1.1	Hudobná pedagogika a didaktika (S)	2	6
	P 1.2	Historická hudobná pedagogika (C)	2	3
1.	P 2	Základy hudobnej pedagogiky II: Hudobná psychológia		9
	P 2.1	Základy hudobnej psychológie (S)	2	6
	P 2.2	Vybrané témy hudobnej psychológie (C)	2	3
1.	P 3	Hudobnopedagogický výskum		9
	P 3.1	Metódy hudobnopedagogického výskumu (S)	2	6
	P 3.2	Aktuálny hudobnopedagogický výskum (C)	2	3
1.	P 4	Hudobná prax I		6
	P 4.1	Individuálne umelecké vyučovanie 1 (C)	1	3
	P 4.2	Ansámbel 1(C)	2	3
2.	P 5	Sprostredkovanie hudby		9
	P 5.1	Koncepty sprostredkovania hudby (S)	2	6
	P 5.2	Mimoškolské učenie hudby (C)	2	3
2.	P 6	Hudba v kultúrnom porovnaní		9
	P 6.1	Hudobná etnológia (S)	2	6
	P 6.2	Vybrané hudobné kultúry (C)	2	3
2.	P 7	Hudobná prax II		6
	P 7.1	Individuálne umelecké vyučovanie 2 (C)	1	3
	P 7.2	Ansámbel 2 (C)	2	3
2.	WP 1	Hudba a médiá¹⁷		9
	WP 1.1/I	Médiá v hudobnopedagogickom všednom dni 1 (C)	2	3
3.	WP 1.1/II	Médiá v hudobnopedagogickom všednom dni 2 (C)	2	3
3.	WP 1.2	Hudobná žurnalistika (C)	2	3

¹⁷ Študent si vyberie jeden z modulov Hudba a médiá a Inštrumentálna pedagogika, ktorý potom povinne študuje dva semestre.

2.	WP 2	Inštrumentálna pedagogika		9
	WP 2.1	Úvod do hudobnej fyziológie a medicíny (C)	2	3
3.	WP 2.2	Psychologické základy učenia hudby (C)	2	3
3.	WP 2.3	Učiteľské povolanie – mysliť sieťovito (C)	2	3
3.	P 8	Prax sprostredkovania hudby		9
	P 8.1	Projekt praxe	2	6
	P 8.2	Kolokvium k projektu praxe	2	3
3.	P 9	Hudba a spoločnosť		9
	P 9.1	Hudobná sociológia (S)	2	6
	P 9.2	Vybrané témy hudobnej sociológie (C)	2	3
3.	P 10	Hudobná prax III		6
	P 10.1	Individuálne umelecké vyučovanie 3 (C)	1	3
	P 10.2	Ansámbel 3 (C)	2	3
4.	P 11	Záverečný modul		30
	P 11.1	Diplomová práca		21
	P 11.2	Kolokvium	3	4
	P 11.3	Dišputácia		5

2 Porovnanie s programami PF UMB

Pri porovnávaní študijných programov hudobnej pedagogiky LMU a UMB možno dôjsť k záveru, že sa od seba navzájom značne odlišujú. K týmto rozdielom však dochádza predovšetkým kvôli samotnému školskému systému v Bavorsku a na Slovensku, ktoré sú úplne inak stavané.

Tendenciou nemeckého systému je všetko úzko špecializovať, z čoho vyplýva niekoľko skutočností a zároveň rozdielov medzi ich a našimi študijnými programami:

- LMU ponúka štúdium hudobnej pedagogiky a aj hudobnej vedy. V rámci Fakulty historických a umeleckých vied však tvoria dve samostatné katedry, Katedru hudobnej pedagogiky a Katedru hudobnej vedy. Hoci na UMB nie je možné študovať hudobnú vedu, v konečnom dôsledku poskytuje Katedra hudobnej kultúry UMB viac programov: Učiteľstvo hudobného umenia (Bc. a Mgr. stupeň), Školské hudobné súbory (Bc. a Mgr. stupeň), doktorandské štúdium Didaktika hudobného umenia a zabezpečuje tiež Hudobnú výchovu v programe Predškolská a elementárna pedagogika (Bc., Mgr. stupeň) a v programe Učiteľstvo pre

primárne vzdelávanie (Mgr. stupeň) a hudobnovedné disciplíny programu Európske kultúrne štúdie (Bc. a Mgr. stupeň).

- V bavorskom systéme existuje pre každý typ školy zvláštny učiteľský program, osobitne pre gymnáziá, reálky, učňovky atď. Na LMU sa extra študuje učiteľstvo hudby pre základnú, pomocnú školu a *Hauptschule*. Rovnaká hierarchia platí aj pre Vysokú školu pre hudbu a divadlo.
- Uplatnenie absolventov UMB je v porovnaní s mníchovskými širšie. Zatiaľ čo učitelia z LMU môžu učiť na verejných a súkromných školách toho typu, v ktorého programe študovali, po skončení štúdia učiteľstva hudobného umenia v Bc. stupni na UMB je možné pôsobiť ako pomocný učiteľ alebo pracovník štátnej a verejnej správy pre príslušnú oblasť a po skončení v Mgr. stupni vyučovať Hudobnú výchovu v primárnej a sekundárnej sfére vzdelávania a na školách s rozšíreným vyučovaním Hv, vyučovať Estetickú výchovu na SŠ, Stretnutie s umením na art-gymnáziách, Hudobnú výchovu s metodikou na pedagogických akadémiách a Hudobnú náuku na ZUŠ.¹⁸ V Mníchove má podobne rozvetvené zameranie len starý program Hudobná pedagogika M. A. (zanikajúci), dnes nahradený magisterským programom Hudobná pedagogika. Jeho absolventi môžu pôsobiť napr. v hudobných školách, súkromných školách a v hudobnom vzdelávaní pre dospelých, vo vydavateľstvách, hudobných knižniciach, komunálnych kultúrnych zariadeniach, rozhlase, televízii atď.
- U nás prebieha štúdium učiteľstva hudby, ale aj školských predmetov všeobecne len v kombinácii, s prípadnou možnosťou rozšírenia o ďalší predmet. V Nemecku je len jeden hlavný predmet, no zato tri ďalšie vedľajšie predmety. Na LMU sa hudba študuje ako vedľajší predmet.

Tento rozdiel sa následne premieta aj do rozloženia kreditov v celom študijnom programe, ktoré ovplyvňujú zaradenie a počet kurzov v ňom:

- Po preštudovaní všetkých častí študijného programu učiteľstva hudobného umenia v kombinácii na UMB možno konštatovať, že podľa proporčného rozdelenia kreditov zo spoločného základu a oboch predmetov u nás máme my tých (približne) 66 kreditov, ktoré Nemci získajú za hlavný (vyučovací) predmet, nazbierať v každom z predmetov zvolenej kombinácie (u nich napr. pri základnej škole vedľajšie /didaktické/ predmety vrátane hudby tvoria zakaždým 12 kreditov programu). Naopak, zatiaľ čo v Bavorsku pri zrátaní vied spoločného základu musia študenti absolvovať kurzy za viac ako 66 kreditov, na UMB nie je potrebné mať toľko kreditov z tzv. spoločného základu.

¹⁸ Ďalšie informácie o štúdiu na PF UMB sú dostupné na: www.pdf.umb.sk (16. 3. 2018).

Pre štúdium na UMB platí, že študijné programy sú zostavené z odporúčaných študijných plánov, ktoré má aj hudba. Rovnaký postup je aj v Nemecku, no znovu tu nachádzame isté odlišnosti:

- Odporúčaný plán predstavuje ideálny prípad, kedy štúdium prebieha štandardne v stanovenom čase. Študenti na UMB veľmi neexperimentujú so skorším ukončením štúdia a snažia sa neukončovať ho ani neskôr, ako je bežné, pretože každý rok štúdia navyše je spoplatnený. Štúdium na LMU prebieha v semestroch (čiže môže začať aj v letnom semestri), do ktorých sa zapisuje extra, a nie je fixne obmedzené na roky. Študenti sa spravidla s jeho ukončením tak neponáhľajú a platia univerzite každý semester (pri zápise) len drobné poplatky.
- Odporúčané študijné plány sú v Mníchove rozdelené na jednotlivé moduly. U nás vidno nadväznosť kurzov z ročníka do ročníka, no študijný plán nemáme rozdelený do modulov.
- V sprievodcovi štúdiom študent pri zápise na UMB dostane rozpis všetkých predmetov na Katedre hudobnej kultúry, teda povinných, povinne voliteľných a aj voliteľných. Mníchov aktualizuje ponuku konkrétnych kurzov každý semester a odporúčaný študijný plán každého programu uvádza len povinné predmety.
- Pokiaľ ide o kreditové ohodnotenie predmetov na hudbe, tu sú bystrické a mníchovské študijné programy veľmi podobné, pretože ani jeden z nich neprisudzuje jednotlivým kurzom vysoké kreditové hodnoty (zvyčajne všetko do 3 kreditov). Výnimkou je jedine jednoodborové magisterské štúdium hudobnej pedagogiky na LMU, v ktorom sa vyskytujú aj vyššie počty kreditov.
- Predmety u nás sú určené konkrétnemu ročníku a študijnému programu, predmety na LMU, pokiaľ nie je vyslovene v názve uvedené inak, sú prístupné všetkým záujemcom (je možné, aby sa na jednom kurze stretli začiatočníci s končiacimi študentmi starého magisterského programu, u nás len na niekoľkých praktických predmetoch, napr. na zbore).
- Podľa základného prehľadu materiálu k mníchovským študijným programom v nich prekvizity nie sú viditeľne zverejnené, ale napr. na navštevovanie semináru Didaktika a metodika vyučovania hudby na základnej škole potrebovali študenti 9 rôznych *Scheinov*¹⁹, pričom niektorý

¹⁹ *Schein* = vysvedčenie, ide o oficiálne potvrdenie učiteľom s pečiatkou katedry, že študent navštevoval jeho predmet a získal v ňom isté hodnotenie (existujú aj *Scheiny* za účasť), sú potrebné na preukázanie zloženia skúšok, v súčasnosti sa už nepoužívajú v takej miere, pretože sa prechádza na elektronický systém hodnotenia a sú príznačné skôr pre staršie študijné programy.

z nich mohli získať aj počas aktuálne prebiehajúceho semestra. Naopak, na Katedre hudobnej kultúry UMB sú prerekvizity automaticky zahrnuté do odporúčaného plánu.

- Čo sa obsahu na LMU ponúkaných študijných programov týka, oproti učiteľstvu na základnej alebo osobitnej škole je s našim učiteľstvom hudobného umenia podobnejší program učiteľstva pre *Hauptschule* (vekovo ekvivalent asi 2. stupňa ZŠ), ktorý obsahuje aj viac kurzov v porovnaní s prvými dvoma študijnými programami.
- V programe pre *Hauptschule* sa vyskytujú nasledovné zaujímavosti:
 - nemecký predmet Rytmika a muzicírovanie v triede, ktorý by sme mohli prirovnať k našim Hudobným dielňam, obsahuje už v názve aj rytmiku. Táto sa u nás nejako špeciálne nezdôrazňuje;
 - ďalším pozoruhodným predmetom je Prax perkusných nástrojov, ktorá sa v našich hudobných programoch nevyskytuje;
 - zatiaľ čo UMB má jeden predmet s názvom Hra na hudobný nástroj a prípadné obligáty, nástroj v Mníchove je rozdelený na dva kurzy, na Inštrumentálnu hru v školskej praxi a na Umelecké inštrumentálne vyučovanie.
- Vzhľadom na to, že všetky učiteľské programy na LMU sú (po neskorej transformácii vysokoškolského systému) bakalárske, podľa predmetov, ktoré tu študenti absolvujú, získajú pomerne dobrý všeobecný prehľad, no na UMB sa pravdepodobne viac ide do hĺbky na predmetoch, ako sú Intonácia a sluchová výchova, Dejiny hudby, Náuka o harmónii a polyfónii a o hudobných formách.
- Obe školy disponujú dvoma speváckymi zbormi. Zatiaľ čo sú však na UMB pokročilí speváci vyberaní pre náročnejšie sóla a dôležité vystúpenia, LMU vytvára z pokročilých spevákov Komorný zbor ako extra predmet.
- V Mníchove študenti absolvujú priebežné praxe, ale aj dvojročný *referendariát*, v ktorom vyučujú podstatne dlhšie ako slovenskí študenti počas svojho štúdia.
- Zložením prvej štátnej skúšky na konci univerzitného štúdia v Nemecku sa študent nemôže stať učiteľom, na to ho oprávňuje až úspešné vykonanie druhej štátnej skúšky po absolvovaní *referendariátu*, ktorý prebieha mimo univerzity.
- Štátne skúšky v Nemecku majú presne stanovený priebeh (časový limit, rozdelenie a obsah) a schému hodnotenia (vyjadrenú v percentách).
- Hoci po transformácii systému vysokých škôl v Nemecku došlo k premene na bakalárske a magisterské programy, učiteľstvo tu má zvláštnu pozíciu. Prebieha síce ako bežné bakalárske štúdium, no ide prakticky o celé učiteľské vzdelanie, po ktorom nasleduje *referendariát* s ďalším vzdelávaním mimo univerzity. Tiež štátne skúšky v odbore učiteľstvo sú

vykonávané inak ako pri bežnom štúdiu a v nemeckej spoločnosti nie sú učiteľské programy vnímané rovnako ako ostatné programy získané univerzitným vzdelaním.

Táto štúdia vznikla po konzultáciách s Dr. phil. Diemut Köhler-Massinger a s Dr. phil. Katjou Hofmann, za čo im patrí moja srdečná vďaka.

Literatúra

- BAYERISCHE STAATSKANZLEI. Bayerisches Hochschulgesetz (BayHSchG) vom 23. Mai 2006 (GVBl. S. 245, BayRS 2210-1-1-WK). [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayHSchG>
- BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR UNTERRICHT UND KULTUS. Der Weg zum Traumberuf. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <<https://www.km.bayern.de/lehrer/lehrausbildung.html>>
- Freies Musikzentrum München. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <<https://www.freies-musikzentrum.de/>>
- Hochschule für Musik und Theater München. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <www.musikhochschule-muenchen.de>
- LANDESAMT FÜR FINANZEN FREISTAAT BAYERN. Bezüge: Besoldung. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <<https://www.lff.bayern.de/bezuege/besoldung/>>
- Ludwig-Maximilians-Universität München. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <www.lmu.de>
- Münchener Zentrum für Lehrerbildung. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <<https://www.mzl.uni-muenchen.de>>
- Pedagogická fakulta. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: <<https://www.pdf.umb.sk>>
- THE TIMES HIGHER EDUCATION. World University Rankings 2018. [online], [cit. 2018-03-16]. Dostupné na internete: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2018/world-ranking#!/page/1/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats

Konzultácie s Dr. phil. Diemut Köhler-Massinger a s Dr. phil. Katjou Hofmann.
Štatistické údaje od M. A. Romana Erba zo Štábu pre stratégiu a rozvoj LMU.

Mgr. Alica Hurtová, PhD. je absolventkou študijného programu hudobné umenie a nemecký jazyk a literatúra. Počas magisterského a doktorandského štúdia opakovane absolvovala študijné pobyty na Ludwig-Maximilians-Universität München v Nemecku, v rámci ktorých sa okrem iného aktívne zúčastňovala seminárov na Fakulte historických a umeleckých vied. Predložená štúdia je výsledkom jej pozorovaní a porovnania prístupu k hudobnej pedagogike v Nemecku a na Slovensku.

Mgr. Alica Hurtová, PhD.
Železničná 23
976 13 Slovenská Lupča
a.hurtova@post.sk